„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску: Србију, Црну Гору и др. стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 255. У Новом Саду, у четвртак 29. децембра 1911. (11. јан. 1912.) Година XXVII.

Позив на претплату.

Са 1. (14.) јануаром ступа „Браник“ у **двадесет и осму** годину свога живота, свога рада, своје борбе. Истим даном истиче претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на IV. четврт 1911. г., те овим отварамо претплату на **прву** четврт идуће године.

Кад овим молимо наше поштоване досадашње претплатнике, да обнове претплату, молимо уједно своје пријатеље и познанике, да се заузму за **што јаче проширење** „Браника“. Свако, ко пажљиво прати наш лист, уверће се, да смо ми увек настојали, да наш лист буде на висини данашњега новинарства, да смо **увек непоколебиво стојали на српском народносном становишту**, због чега су нас толико пута **прогонили**, као ни један српски лист у Угарској. Свима поштеним Србима је познато, да смо се ми од постанка „Браника“ неустрашиво и под најтежим приликама **борили против познате покварене струје** у српском народу те нас и представници те струје сваки час тужакају.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . 34 К
на по године . . 17 К
на четврт године . 8 К 50 п.

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију »Браника«**.

У Новом Саду, 23. децембра 1911. (5. јануара 1912.)

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Нека нам се каже!

Има у том српском питању на Балкану разних појава, које се тешко дају растумачити, тешко разјаснити. Ствар Српства на Балкану у неослобођеним крајевима требала би да је чиста и јасна. Ту не би требало да има многа умствовања и политизирања. То казује здрав разум, па се читава српска балканска политика своди у врло кратке речи: *Српски ослобођени* крајеви на Балкану треба да *ослободе неослобођене* српске крајеве на Балкану. Наравно да то не може бити тако, да се таки рекне: хајдмо на Косово! Али у свему оном, што иде у корист српских неослобођених крајева на Балкану, у свим *припремама*, што треба да се чине за ослобођење неослобођенога Српства на Балкану, треба да је Српство *сагласно*.

Али у томе баш бива нешто нечувено, нешто невероватно.

Данас Српство на Балкану има две независне државе, две српске краљевине: *Србију* и *Црну Гору*. Не би требало ни да има речи, него би се по себи разумевало, да те две српске државе *споразумно* раде у корист неослобођенога Српства на Балкану. Требало би споразумно да раде не само у крупним стварима, поводом каква рата, него и у ситнијим стварима, па и у свима *припремама* за оно, што користи српском уједињењу па јачању српске снаге.

Тако се то свагда схватало у погледу односа међу Србијом и Црном Гором. То је свагда захтевала српска *завештна мисао*. Тако су то схватали и покојни кнез *Михаило* и покојни кнез *Данило* па су с тога свагда Србија и Црна Гора имале своје војничке конвенције, војничке уговоре ради ратних операција. Тако је то било године 1876. и године 1877. приликом српско-турскога и руско-турскога рата. Па и при последњој анексијоној кризи године 1908. Црна Гора је верно испуњавала своје обвезе, те је црногорска војска подносила ужасне штрапаце, као да је у правом рату, што је по оним ужасним врлетима, усред зиме, газећи снег до колена, црногорски војник морао бити час на овој, час на другој страни Црне Горе. Час према Херцеговини а час према Боци Которској. Прошла је анексијона криза, није дошло до рата због анексије Босне и Херцеговине. Али зато се нису ни Србија ни Црна Гора одрекле неослобођених делова балканскога Српства. По себи се разуме, да се нити Србија нити Црна Гора нису могле чинити невеште према Српству на Балкану. А чим се и Србије и Црне Горе мора тицати Српство на Балкану, по себи се разуме, да Србија и Црна Гора морају *споразумно* радити у корист Српства на Балкану.

Али против свију правила логике у краљевини Србији друкчије се схваћа одношај међу Србијом и Црном Гором. Ту се у Београду хоће да *ствара* неки *ривалитет* међу Србијом и Црном Гором. Ту се већ може и сме говорити о „*утиливу*“ Србије на балканско Српство, од којега „уплива“ треба да је одстрањена Црна Гора, јер наводно *само* Србија треба да извршује улогу српскога Пијемонта.

Ево једнога конкретнога случаја, како се у Београду схваћа та улога Србије према Црној Гори! Ми се у тој улози не разазнајемо, па с тога бисмо били ради, да *нам се каже*, да нам се разјасни: шта је у ствари са *попуњавањем рашко-призренске митрополије*, у чему ту има и може бити ривалитета међу Србијом и Црном Гором? Од куда ту да је повређена улога Пијемонта, било за Србију, било за Црну Гору? Ваљда није попуњење рашко-призренске митрополије каква велика акција за ослобођење Старе Србије и Македоније?

Ми ћемо признати, да је то важна позиција, коју има да заузме рашко-призренски митрополит погледом на тамошње Српство. Али ту држимо да је главна ствар, да кандидат за столицу рашко-призренске митрополије има бити потпуно квалификован архипастир, а при том да је добар Србин те да познаје тамошњи српски народ и његове потребе и његове жеље.

Али шта се начинило од попуњења рашко-призренске митрополије? *Читав покор!* Ту је избио не само неки ривалитет међу Србијом и Црном Гором, него и неко непријатељство. Ствар је у овоме: Синод васеленске патријаршије изабрао је за рашко-призренскога митрополита архимандрита *Дожића*. Исти изабрани митрополит је *Црногорац*. То је било заворно за Србе у Србији. Српска влада је желела, да рашко-призренски митрополит буде архимандрит *Раденковић*, родом из Србије. Али кад је цариградски синод изабрао архимандрита Дожића за рашко-призренског митрополита, онда у Београду ударише у звона на ларму: Црна Гора је изиграла Србију, краљ Никола хоће да онемогући оправдани уплив Србије на балканско Српство! Али молимо, да нам се каже: у чему је згрешила Црна Гора? У чему је крив краљ Никола?

Ко је тај Дожић? Ко је тај Раденковић? Дожић је постигао највећи ступањ богословске квалификације. Дожић је *доктор богословије*. Је ли тај Дожић какав затуцани Црногорац, непријатељ Србије? Дожић је био годинама *Србијин питомац*. У Београду се дуго учио, дуго је онде живео. После се одликовао у ширем кругу богослова, па је на себе обратио позорност и цариградске патријаршије. Међу многобројним кандидатима за рашко-призренску митрополију пронашао је цариградски синод, да је он најспособнији, те га је и изабрао, а васе-

ЛИСТАК.

СРЕЋА.

Китајска легенда

А. С. Клепнера.

У бедну, убогу сеоцету на мочарној обали реке И-хо живео је млади и племенити Јанг-си, којега је свемогући и милосрдни Буда обдарио великим и разборитим умом а срцем као у голуба.

Јанг-си је страсно жудео, да гутне мало из извора мудрости, те тако једнога лепога дана остави јадно сеоце па оде у велики и настањени град Жутих Вода.

У том великом граду живео је и сам велики цар Светске Империје, који је управљао многим златним палатама, што су тонуле у зеленим острвима у сред језера.

Када би ноћ својим покривачем завијала земљу, по сиво-црној површини воде лагано су пловили чунови а зеленило на обали блистало је од буктиња и фењера, као дугина светлост, и могли су се чути дивни звуци тајанствене музике. Народ се тада радовао, гледајући на моћног и срећног монарха, и заборављао је на своје невоље.

У томе пресрећном граду била је такођер безбројна множина мудрих књига и много, врло много дивних женскиња.

Но Јанг-си је пред њима затворио своје срце, јер је њега пратила као верна му љуба прекрасна мома.

Ретке красоте и необичне лепоте била је Ли-ко. Она беше грацијозна као газела, нежна као благи дах зефира, а изгледаше, као да је створена за љубав. И сама се природа поклањала пред њом. При њезиној појави пратио ју је цвркут птичица а цветови су обарали пред њом своје украшене главе.

Јадна и усамљена беше Ли-ко, пре удадбе. Јанг-си узео ју је к себи за верну љубу и исказао јој је, о чему сања његова душа у часу сањарија.

Ли-ко га је на то пољубила и њих двоје су били срећни.

У великом граду Јанг-си се је вредно одао изучавању мудрих књига и рукописа. Гласови о његовим врлинама и његову знању допрли су чак и до самог владара, који га је приближио к себи и начинио га својим другом, не гледећи на то, што је Јанг-си увек говорио само истину.

Добри Буда послао му је срећу. Но после сунчаних дана среће настали су дани кобне несреће.

Паде стара ослабљена династија и цело недогледно царство беше увијено у дим од пожарева, кроз који је проваљивао само уздисај и лелек оних, који су се са смрћу борили а на златни престо доброг владара седе глуп и крволочан тиранин.

Мудри и племенити Јанг-си изгуби своју титулу, сву своју моћ, остави развалине дворца, које су се још димиле, и пође у родно место у убого сеоце на мочарне обале реке Ихо. И од свега ништа му није остало, до ли непромењиво прекрасна Ли-ко.

Али женско је срце трошно као порцелан те као порцелан треба позлате.

Црна и мочарна беше земља Јанг-си-ове пољане а Ли-ко међутим имађаше меке и нежне ручице, као јабучин цвет у јесен.

Тежак, врло тежак беше Ли-кој-ин живот, а женине речи у дане невоље и беда беху немилосрдне и оштре као нож.

Све више и више постајаше Јанг-си блеђи и тужнији.

И једнога лепога, сунчаног дана побегне Ли-ко са силним, богатим и срећним љубавником, који јој обећаваше оно, о чему јој сневаше душа у часу сањарија.

Јанг-си ју уопће није задржавао; још се је упорније предао труду, још се је више удубио у своје књиге и рукописе.

Од силна рада изгубио је и очи, спала су му рамена, оседела глава, а душа му од усамљености и туге, као оно вода пропуштена кроз црни угљен и оштар песак, остала је ведра и чиста.

Глас о његовој мудрости и надземаљској доброти распространио се по целом земаљском царству.

У то доба измучени народ намисли збацити са себе јарам крволочнога тиранина.

ленски патријарх га је и посветио. А ко је Раденковић? Ми управо не познајемо ни Дожића, ни Раденковића. О Раденковићу знамо само толико, да је родом из Србије, дочим је Дожић родом из Црне Горе. Него ми питамо па нека нам се каже: какве су то мане, које има Дожић, да не би могао бити рашко-призренски митрополит, и какве су то врлине, које има Раденковић?

Каже нам се: *Дожића не ће народ а Раденковића народ хоће.* Ми не знамо, да се епископ у источној цркви, па и иначе у свету, бира неким suffrage universel или правом општега гласања, па да се и бира општим гласањем и митрополит, где је то испостављено, да »народ« *не ће* Дожића? И ми смо тога мишљења, да није добро, да се дијецезама намећу непопуларни епископи. Али оном општом фразом, да га не ће »народ«, још није ништа доказано, јер та општа фраза још ништа не доказује. Нека нам се разјасни и протумачи, зашто народ не ће Дожића!

Ми из читаве халабуке у Београду разабирамо само толико, да народ тобоже не ће Дожића с тога, што га не ће Србија, а не ће га ваљда зато, што је *Црногорац.*

А како данас стоји та ствар? Васеленски патријарх је посветио Дожића за митрополита, али најновије вести из Цариграда казују, *да Порта не ће да га потврди и да му не ће да изда берат.* Казује се, да из рашко-призренске дијецезе има протеста против Дожића. Тај поступак, да верни васеленске патријаршије протестују против закључка своје патријаршије па се обраћају на Порту, да *не потврди* Дожића, врло наличи на оно, кад се неки Срби овде у нас обраћају против решења наших автономних власти на мађарско министарство.

Вести из Цариграда казују и то, да ће Дожићу, ако не би могао за рашко-призренску митрополију задобити берат, васеленски патријарх наћи место у каквој грчкој митрополији, јер га држи за врло способна. Дакле Србин за то, што је *Црногорац*, мора да бега из српске митрополије у какву *грчку* митрополију! Србин, доктор богословије, да не може да задобије српску митрополију!

Али напослетку нека нам се каже: каква озбиљна приговора има против Дожића? Је ли само тај, што је Дожић *Црногорац* па га у Београду не ће за рашко-призренског митрополита? Биће то тај једини узрок. Али тај се узрок још *маскира* нечим другим. *Једном врло недостојном подвалом.* Црногорска емиграција, непријатељска краљу Николи, измислила је ону колосалну подвалу: да је краљ Никола у *служби* наше монархије! Таман посао! *Русија* ће подупирати Црну Гору, а особито црногорску војску, па одликовати краља Николу највећим војничким достојанством: *руског маршала*, па то да је баш аустријски човек! Сасвим је мудро, што краљ Никола подржава пријатељске односе са суседном моћном монархијом. То баш иде у корист његова народа. То *коректно* понашање краља Николе према нашој монархији донело му је при ланским светковинама на Цетињу онако пријатељски поздрав нашег седога владара.

Ружна је то ствар, што се у Београду начинило од тога попуњавања рашко-призренске митрополије! Та ствар баца врло ружну сенку на односе *Србије* на Балкану. Томе се могу само радовати сви непријатељи српскога народа.

=

Краљевско Црногорско Народно Позориште.

Приликом проглашења краљевства и јубилеја краља Николе основано је на Цетињу *стално* позориште, треће народно позориште у Србству. Сумњало се, да ли ће мала пријестоница моћи одржати тако скупоцјену установу, *стално* позориште. Да ли ће моћи оно, што не може богати Нови Сад ни Панчево, не може Осијек ни горди Дубровник, Сарајево ни Мостар, Ниш, Шабац, Крагујевац, све градови десет пута већи од маленога Цетиња!

Али се стално позориште на Цетињу **ипак одржало!** Кад се увидјело, од коликога је значаја по образовање друштва, омладине и народа, нашло се моћних заштитника, који га својски пригрлише: на првом мјесту сам Краљ Господар, једна од најзначајних личности новије српске поезије, уз њега одушевљени Књажеви и Књагињице црногорске, а затим Краљевска Влада, прихватише младу установу, те позориште убрзо постаде, као што су друга народна позоришта у Србству, *народним мезимчетом.* Краљевско Црногорско Народно Позориште је срећно претурило прву, критичну годину свога опстанка и ушло је мирно у нову сезону 1911.|12.

Прве године било је доцније критичних момената (има ли икоје позориште, да у почетку свога живота није дочекивало тешких тренутака!), али се нашло увијек и довољно родољубља, које му је помогло. Министарство Просвјете, у рукама честитих родољуба Пера *Вучковића*, затијем Мила *Дожића*, двојице од најобразованијих Црногораца млађе генерације, обећало је ни мање ни више него: сваки дефицит, колики год тај дефицит био, подмирити. Тако да буде до краја 1911., а од Нове Године, како ријеши Народна Скупштина; предложиће се стална повећа државна помоћ, да се одржи стално позориште.

Од љетос је Управа Краљевског Црногорског Народног Позоришта повјерена Перу *Богдановићу*, који се свим одушевљењем латио повјерене му часне дужности. За вријеме љетошњих позоришних ферија обишао је загребачко и новосадско позориште, задобио нове чланове за Цетиње и побринуо се за нов репертоар, и тако је, половином октобра, краљевско позориште с новом управом, новим ансамблом и новим репертоаром почело овогодишњу сезону у опраљеном Зетском Дому. Досадашњим, двомјесечним радом и успјехом показало је наше позориште, да није било разлога страховати за њ. Од како је нови управитељ почео рад у новој сезони, *Позориште није ни у кога потражило никакве новчане помоћи.* Шта ће бољи доказ, да неко Позориште има разлог, да постоји, него ли: да оно само собом подмирује све своје потребе! Иако је Краљевска Влада позоришту ставила на расположење све, што му год затреба, садашњи је управник ипак успио, да позориште одржи само његовом зарадом, солидним и штедљивим финансирањем и давањем представа, које пуне кућу и позоришну касу. Одреди ли пак Скупштина и редовну субвенцију те узмогне ли се обновити и уредити сиромашна гардероба и старе декорације, тада ће мало Цетиње имати разлога, да се подичи онијем, што осим Загреба и Београда ни једна варош у цијелом нашем народу није у стању да одржи.

То је *материјални* успјех Богдановићева рада у позоришту. А сад да видимо, какав је *моралан* успјех.

Главна задаћа овом позоришту је, по нашем мишљењу, да међу Црногорцима **створи сталну позоришну публику**, т. ј. публику, којој ће позориште бити просто културна *потреба*, исто као што јој је културна потреба: читати новине, књиге, имати лијепу слику, слушати музику и т. д. Ту задаћу је Богдановић узео за свој програм, и он га без крупних фраза и унапријед декламованих објава изводи. Он хоће да омили свијету позориште, да га заинтересује и пјесмом и игром. У данашњем репертоару на првом мјесту видимо *старије српско комађе* (родољубиву драму из српске прошлости и комађе из народнога живота). То је онај репертоар, она школа, коју су сва друга позоришна мјеста прешла, док су своју публику створила. Тек на другом мјесту заступљен је страни репертоар: француска солидна драма, руска, па њемачка.

Држећи се тога програма, данашња је управа постигла и *моралан* успјех. Интересовање цетињскога друштва је усредсриједђено око позоришта, наши глумци су популарне и омиљене личности свијех кругова, као што су и иначе по Србству. Глумачка дружина је у послиједње вријеме имала част неколико представа играти у Двору Престолонаслједника Краљевића Данила предмаленом, али веома одабраном публиком, публиком, какве нема сва Будимпешта! Цијелокупна свијетла краљевска породица, затијем цио дипломатски кор (око 50 лица) и највиши државни достојници сачињаваху публику, пред каквом ријетко имају част играти српски глумци. Једнодушно пак мишљење те госпоштине јесте, да оваково позориште заиста дичи црногорску пријестоницу пред свијем српским варошима.

Како чујемо, ова управа се носи мишљу, да почетком идуће године позове у госте неке одличне глумачке снаге са стране. То ће јој бити тијем лакше учинити, што ће Новосадско Народно Позориште ускоро кренути на своју турнеју кроз Босну до Дубровника, те ће нам појединци лако моћи доћи у госте.

Сјем тога је управа намјерна, да дружину поведе и у остале црногорске варошиа на 12 до 15 представа.

Сви су изгледи да ће Краљевско Црногорско Позориште моћи лијепо вршити велику културну задаћу, коју се од њега очекује и ради које су Црногорци спремни и жртве подносити. По досадашњем пак раду и успјеху види се, да ће овамошњи народ позориште пригрлити, као што га је и остали српски народ пригрлио.

Цетиње, пред Божић 1911.

М.

Политички преглед.

— **Бугарско четовање по Македонији.** Разне чете све више раде по Македонији. Око Демиркапије војује бугарска чета од 40 чланова, а код Крушева су 50 оружаних Бугара и Италијанаца убили 13 Турака, међу њима два детета. Четници су угрозили и кајмакамову кућу. Становништво је ванредно раздражено.

У разним општинама многе турске спахије добили су од бугарског револуцијоног комитета претећа писма. Турке позивају, да положе извесну своту новаца. Један део турских спахија озбиљно опомињу, да не чине зулуме над бугарским живљем.

Из *Солуна* јављају: Бугарски револуцијонарни одбор у Софији изаслао је у Македонију агенте, којима је поверено, да задобију народ за *општи устанак.* У свакој општини ће обучити мушкарце руковању оружјем и најмиће људе, који су подобни, да спроведу одлуке софијског револуцијонарног конгреса.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 28. децембра 1911.

— **Продаја земље Лазе К. Манојловића.** Обраћамо пажњу наше публике на оглас, који је у нашем листу у божићњем броју изашао, а по коме ће се у Модошу 18. јануара по римском у 9 сахата пре подне цео у Вел. Маргити из 229 јутара 1360□ хвати састојећи се комплекс оне земље проневериталa Лазе К. Манојловића продавати, коју је он по сопственом признању са новцем, из „Матице Српске“ покраденим — купио.

У интересу »Матице Српске« лежи, да се што већа цена тој земљи постигне, како би се штета Матичина што већма умалила. Желети би било, да се нађе што више купаца у Модошу, кад се земља буде продавала, особито обраћамо на то пажњу наших новчаних завода и земљорадничких задруга.

— † **Павле Николић.** У Новом Саду је у својој 72. години живота на Бадњи-

---

И подиже се цео народ, као један човек; силан и разјарен прогони злога господара и на златни трон збачених, некада моћних династија седе народни избраник, тужни мудрац, голубљег срца Јанг-си.

И опет су у чаробном жбуњу цветова буктеле пурпурне буктиње и светлошћу као дуга обасјаваху дворце на острвима.

По тамној површини воде глатко су бродили чамци, окићени цвећем. Из густог зеленила одјекивали су дивни звуци музике а на златном престолу у тихом дворцу, у мирису скупоцена тамјана, размишљао је у својој боној души моћни, али тужни господар. Он је размишљао о данима усамљености, о тузи и о срећи варљивој, лажној и привидној, која је прохујала као јесење воде.

Једног таква вечера врати му се дивна као цветак Ли-ко.

Она се заустави пред троном и проговори гласом страшљивим а слатким к'о звук од арфе у тишини ноћној.

— Ево ме опет, Јанг-си, пред тобом! Дивна као мајски цвет а тужна као вечерња магла. Крива сам, али сети се наше љубави и њених радости. Погле ми очи, још ћеш наћи онде одсјаја твоје прекрасне душе, а на мојима устанцима наћи ћеш трагове твојих пољубаца. Терет ми је душу тиштао и ево опет дођох к теби, јер женска душа, као цветак зарад сунца, отвара се велику човеку. Ти си моћан и милостив. Остави, нека однесе мутна вода све наше горке успомене! О Јанг-си, поврати, поврати ми твоју велику љубав, отвори ми твоју душу!

С очајном је молбом викала несрећна Ли-ко, паднувши на подножје царског трона.

— Па лепо, лепо! одговори јој он покајничким осмејком. А сада дивна Ли-ко, додај ми ону сребрну чашу са хлађаним напитком.

Ли-ко му хитро дода чашу па када је се Јанг-си дотаче, у његовој руци чаша наједанпут паде на бок а пиће се проли по шареном патосу.

— Брзо, Ли-ко! викне Јанг-си. Покупи ово у капљице проливено пиће па да чаша опет буде пуна.

Марљиво и мучно је купила Ли-ко у капљице просуто пиће, али га није могла скупити. Збуњено погледи она у чашу. На дну сребрног суда видело се неколико капи мутне течности.

— И ти би желела — насмеја се горко Јанг-си: ти би желела, да ти ја повратим моју љубав?

Отпустише се руке у Ли-ко-е и мишљаше она о томе, како је срећа пролазна као јесење воде, варљива и привидна као фантом.

С руског. **Ђ.**

дан преминуо умировљени парох *Павле Николић*. Покојник беше примеран свештеник, добар Србин и ванредно нежан старешина својој породици. У њему оплакује свога доброга оца г. др. Лаза *Николић*, адвокат у Вуковару. Нека је покојнику лака земља и вечан спомен међу нама!

— **Српско Народно Позориште у Новом Саду.** Вечерас се у позоришту Дунђерскога, у Новом Саду по други пут, даје трочина пијеса Француза Анрија Бернштајна с натписом »Крадљивац" („Le voleur"). Тај је комад у Новом Саду приказан био први пут 19. јануара 1910. Рејмона Лагарда, кога је у први мах играо г. *Лукић*, игра вечерас г. *Спиридоновић* а остале улоге остају у старим рукама, наиме Марију Луизу Воазеновицу игра гђа Милка *Марковићка*, Исабелу Лагардовицу гђа Даница *Васиљевићка*, Ришара Воазена г. *Спасић*, Замба г. *Васиљевић* а младог Фернана Лагарда г. *Матејић*. Вечерашњи се приказ даје у претплати на непар а режију води г. *Диниć*.

— **Захвала госпођи Савки Суботићки и чланак о њој.** Као што је познато, госпођа Савка *Суботићка* је после свог онако сјајног предавања у бечком Научном Клубу одржала и у Будимпешти у ондашњој Задрузи Феминискиња предавање о истој теми, наиме о жени на Истоку и на Западу. Ономад је госпођа Суботићка о будимпештанске Задруге Феминискиња добила ову писмену захвалу:

Будимпешта, 22. децембра 1911.

Врло поштована госпођо!

Наша Задруга је Вама обвезана на највећу захвалу за веома занимљиво, поучно предавање, којим сте имали љубав да нас одликујете.

Ми све осећамо, колику Вам велику захвалу дугујемо за скупоцено, сваког поштовања достојно дело Вашег живота, којим сте тежили а и способни били, да дигнете стање српске жене из народа.

Желимо и надамо се, да ћете бити у стању, да свој рад у интересу женскиња још много година у пуној радној снази и у најбољем здрављу наставите.

Понављајући израз свог искреног поштовања, остајемо

Ваше Вашим примером одушевљене
искрене поштовачице
за Задругу Феминискиња
Роза Б. *Швимер*, Вилма *Гликлих*.

Будимпештански немачки лист »Neues Pester Journal« донео је из пера госпође Розе Б. Швимер о госпођи Суботићки овај чланчић:

Савка Суботићка
Вођа женског покрета у Србији.

Тек младалачки студенац непрекидна, изменична рада може људе тако дубоко до старачких година одржати тако свеже и окретне, као што нам се приказује госпођа Савка Суботићка, обожавана »мајка свог народа«.

Жена, која смејући се одговара: »Мени је одиста *шек* 78. година. Нисам ништа прећутала«. Тешко је веровати, да је та нежна стара госпођа са гипком окретношћу већ дубоко загазила у старичке године.

Та дивна жена, чију је педесетгодишњицу рада пре седам година српски народ прославио као народну светковину, припада породици, која је Србији и Русији дала државника и песника нацијоналне величине.

Њен муж, др. Јован Суботић, био је један од најслављенијих баладиста српских, годинама је био посланик на хрватском земаљском сабору и као такав био је делегат у угарском парламенту. Од четири сина госпође Суботићке један је руски гувернер, један виши официр у руској војсци, један је шеф београдске клинике а четврти је легацијони тајник у Риму.

Госпођа Суботићка има са нашом сувише рано преминулом госпођом Ђармати заједничко то, што су обе наново будиле народну вештину, што су је ускрсле, организовале и дале јој цене. Тај рад је у најнежнијим годинама удату госпођу и матер од четворо деце одвео усред српског народа, који је она познала у свим његовим махнама и врлинама боље, него већина њених савременика. То, што је тачно познавала свој народ, била је солидна подлога социјалном раду у велику стилу а за плодове тог рада српски је народ захвалан госпођи Суботићки.

Својствени чар Истока лебди над питореским призорима из живота, које нам госпођа Суботићка приказује финим цизелованим језиком.

Она употребљава присподобе и верзије, које као уметнички орнаменти красе њену живахну конверзацију. У богатству слика у њену говору лежи оријенталски стил, али је тај стил под утецајем окциденталног образовања неоријентално осенчен у својим бојама.

Госпођа Суботићка је целог свог века речју и делом радила за подизање жене. Њени списи спадају у благо народне књижевности у Србији а Српска Научна Академија је баш сад наумила да изда мемоаре те слављене жене.

Реформу девојачког васпитања, као и оснивање већине српских женских задруга ваља у првом реду захвалити госпођи Суботићки. Њој је пала у део ретка судба, да *доживи* поверење и признање и да плодове свог рада у непомућеној равнотежи сме уживати заједно с другима. Било да крочи кроз редове народа, било украј краљева: свако погиње главу пред једноставном величином те богате личности. То је једно од најлепших чудеса нашег времена што до најдубље старости можемо такве личности да видимо како раде несломљеном вољом за рад.

— **Два уметника у Н. Саду.** Колико Нови Сад напредује на културном пољу, сведочи нам и то, што су се два уметника настанила у Новом Саду и овде отворили свој атеље. Ти су уметници познати српски сликар *А. Боцарић* и проналазач српског декоративног стила сликар *Инкиостри*. Боцарић нам је познат са свога чувеног рада, слике: »На развалинама српског царства«. Боцарић је стекао лепа гласа својом кичицом радећи тако рећи у свим странама, где Срби живе. Он је израдио око четрдесет иконостаса у Хрватској, Босни, Херцеговини, Далмацији, Црној Гори и Старој Србији. Осим рада иконостаса истакао се Боцарић као ванредно добар портретиста. Његови су портрети праве уметничке творевине. Он не снима само форму лика, већ уме да пронађе најкарактеристичније црте на лику и да их задахне духом. Од портрета су му најбољи ови портрети: портрет вице-краља мисирског Абас-Хилмија II., турског министра унутрашњих дела Тевфик-паше у Цариграду, портрет принцезе Јелене, кћери краља Петра, црногорске краљице Милене, скопског митрополита Викентија и многи други портрети. Сада ради неколико портрета угледних грађана новосадских. Осим тога сада баш довршује већи циклус историјских слика из српске прошлости. Амо спадају ове слике: Полазак српске војске на Косово и др. У овај циклус спада већ позната слика: На развалинама српског царства.

Са Боцарићем заједно у једном атељеу ради познати декоративни сликар *Инкиостри*. Он је на основу ручних радова и то: веза, дрвореза, шарених ускршњих јаја створио, комбиновао српски декоративни стил. Овај народни стил је Инкиостри са ванредним успехом применио на радове на платну као декоративне слике за украсе по кућама и што морамо на велику радост констатовати, јесте то што се ови радови на платну већ одомаћују у српским кућама као украс. Боцарић и Инкиостри сада заједнички раде на славским, свечарским иконама. На тим иконама је комбинован сликарски стил са српским декоративним стилом, што значи новину на пољу српске иконографије и грдан напредак.

Ова два уметника српска имају свој уметнички салон, који је уједно и школа за цртање. Уједно примају и наруџбине, и ко жели што да наручи, може се обратити баш на саме уметнике усмено или писмено (у хлебарској улици бр. 36.)

Ми најтоплије препоручујемо новосадском грађанству ова два српска уметника.

— **Трагедија на Реци.** Полицијски комисар на Реци Цар је у јутро 17. о. м. пуцао у свом стану на своју жену, а онда на себе. Њу је ранио на леђима, а себе у главу; она је тешко рањена, али ће преболети, но он тешко да ће остати у животу. Цар је оставио писамце, у ком вели, да су га на тај корак навеле породичне неугодности. Цар је отац седморо деце.

— **Ускочили из митровачке казнијоне.** Кажњеници Милан Шупут, родом из Коренице, а пребивалиштем у Врбањи, и Милан Ердељац из Трпиње, ускочили су из митровачке казнијоне, па су се задржавали око стана Катичића у Врбањи. Милан Шупут замоли Ивана Катичића, да каже својој сестри Кати Јањићевој с којом је он живио у конкубинату, да му донесе одело за његова друга, а себи ће већ лако прибавити одело и побећи. Баба Мартина Катичићка чешће је дала кажњеницима хране. Оружничка опходња је 2 дана и 3 ноћи вребала кажњенике, али узалуд, јер су имали добре јатаке. Да се кажњеници лакше могу ухватити, ухапшени су Антун, Иван, Симо, Мато и Мартина Катичић и предани суду.

— † **Пера Велимировић.** У Београду је у 64. години свог века преминуо потпредседник Државног Савета и некадашњи министар-председник Пера *Велимировић*. Покојник је био по рувету мерник а науке је свршио у Швајцарској. Умро је као сиромах човек те дакле није, као већина његових једномишљеника радикала, употребио свој положај на то, да се обогати. Кад је године 1883. букнуо зајечарски устанак, покојни Велимировић је већ био у првим редовима те је такођер требао бити ухапшен, као и Пера *Тодоровић*. Но Велимировић је још за времена умакао у иноземство, па је у Угарској радио при градњи једне железнице и једног моста. Кад се вратио у Србију, стао је опет у опозицију а кад се радикали дочепали владе, постао је министар грађевина и остао је то у свима радикалским владама. Кад се године 1908. стари радикали зло споречкали са младим радикалима, Велимировић је као министар-председник гледао да изравна несугласице. Но брзо је његова влада морала устукнути испред великога коалицијонога кабинета са Стојаном *Новаковићем* на челу.

— **Занимљив концерат у изгледу.** Како чујемо, месеца фебруара идуће године приређен ће бити у Новом Саду концерат, који обриче да ће бити врло занимљив. На том ће концерту суделовати признати бечки уметник вијолиниста и наставник Мајрера с њиме и његова ученица, млада Српкиња госпођица Вера дра Александра Коде, која је већ у неколико прилика сјајно доказала одсудан дар за вијолину и респектабилну технику на том инструменту. Осим тога ће на том концерту суделовати и мали Милан Јовановић Браца, син нашега сугрђанина фотографа г. Панте Јовановића. Мали Браца, дете од осам година, од ланске јесени амо учи у Бечу у професора Мајрера вијолину, пошто је сам проф. Шевчик, пред којим је мали Браца свирао, детету прорекао врло лепу уметничку будућност. Ми ћемо у своје време донети и програм тога концерта и поближи обавештај о њему.

— **ДОБРЕ КЊИГЕ**, из свих књижевних родова, **шаље одмах по поруџбини**, уз плаћање при примању, књижарски завод **»Напредак« у Земуну, издавач» Српских Класичних Писаца.«** I.

Новости са стране.

— **Велика несрећа у Будимпешти.** У деоничкој рафинерији петролеја догодила се велика несрећа. Сировине петролеја упалиле су се услед кратког споја. Тројица радника су на месту остала мртва, тек након подругог сахата нађена су три друга намештеника тако тешко озлеђени, да је један од њих подлегао ранама. Строга је истрага наређена, јер је то већ пета или шеста несрећа у тој творници.

НОВИЈЕ.

Беч, 27. децембра. Краљ, који је у најбољем здрављу, примио је данас заклетву новога моравског намесника.

Пекинг, 27. децембра. Револуцијонари се живо спремају за рат на пролеће.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Пољаци и словенско соколство.

Праг, 28. децембра. Пољско соколско удружење *одбило* је позив чешке средишње соколске управе, да и Пољаци ступе у свесловенско соколско удружење. Пољаци су зато одбили тај позив, што су и Руси позвани, да ступе у то удружење.

Завера против руског цара?

Петроград, 28. децембра. Недавна многа хапшења су извршена зато, што је откривена велика терористичка завера против цара Николе, кога су хтели да *убију* 6. (19.) јануара, као на дан, кад је злогласни распоп Гапон г. 1906. повео руљу на царски Зимски Дворац.

Српско Народно Позориште.

Ред позоришних приказа у Новом Саду.

У среду, 28. децембра 1911. (10. јануара 1912.), овде *по други пут*: **»Крадљивац«** (»Le voleur«), комад у три чина, француски написао Анри Бернштајн, превео Н. Прикав *у претплати на непар*.

У четвртак, 29. децембра 1911. (11. јануара 1912.), овде *по други пут*: **„Код белога коња"**, шала у три чина с певањем, немачки написали Кадебург и Блументал, превео М. К. Савићевић. Приказ *у претплати на пар*.

У петак, 30. децембра 1911. (12. јануара 1912.), овде *први пут*: **„Хасанагиница"**, комад у једном чину, написао Алекса Ристов-Шантић. Пре тога, овде *по други пут*: **„Cavalleria rusticana"**, опера у једном чину, либрето по истоименој драми Џованија Верге израдили Тарџони, Товети и Менаши, превео Милан Димовић, музика од Пјетра Маскањија. Приказ *у претплати на непар*.

Јавна захвала.

Благородни господин Лазар Дунђерски, великопоседник сентомашки, и ове је године за Божић заодевуо од главе до пете врло лепим и топлим зимским оделом и обућом 12-ро сиромашне мушке школске деце.

На овоме лепоме и хуманоме делу изриче се од стране потписаног најтоплија благодарност.

Сентомаш, 24. децембра 1911. (6. јан. 1912.)

Арк. О. Павловић
управитељ срп. основ. школа сентомашких.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Дражбена објава.

Даје се на знање, да ће се у екзекутивној ствари »Матице Српске« против Лазе К. Манојловића проневериоца Матичиних фундација, његове деонице и то: 5 кмд. деоница I. Шајкашке штедионице, свака по 50 кр. ном. вр.; 3 кмд. деоница д. д. купатила Сланкамена, свака по 50 кр. ном. вр.; 5 деоница д. д. за унапређење промета у Херцег-Новом, свака по 100 кр. ном. вр.; и 6 деоница учитељског д. д. „Натошевић" свака по 50 кр. ном. вр. на јавној дражби продавати.

Дражба ће се одржати у Новом Саду у лицитационим просторијама кр. судбеног стола 20-ог јануара 1912. г. у 10 сахата пре подне. 14 1-1

ПОЗИВ

НА РЕДОВНУ

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„Бачко-Потиске Штедионице“

У СТАРОМ БЕЧЕЈУ

која ће се 22. јануара (4. фебруара) 1912. године у 2 сахата после подне у друштвеним просторијама са следећим дневним редом одржати:

1. Именовање два члана у верификацијони одбор.
2. Избор три деоничара за оверовљење записника.
3. Извештај управе о промету и раду у 1911. години, претрес завршног рачуна (билансе) од године 1911., предлог управе за поделу добити, извештај надзорног одбора и доделење опроснице.
4. Предлози управе и деоничара.
5. Избор 4 члана управе.

Др. Арон пл. Војновић с. р.
председник.

Знања ради: По уставу само онај деоничар има право гласања, који деоницу са купоном пре отварања скупштине управи преда, а на чијем имену је деоница у књизи деоничара пре један месец дана уведена.

ЗАВРШНИ РАЧУН:

Актива: Благајна К 29.854·44, Менице К 2,087.672·25, Обвезнице К 45.617·—, Хипотеке К 424.773·—, Предујам К 8.547·—, Вредносни папири К 10.420·—, Кућа 23.297·59, Намештај и прибор К 1.439·60, Горњи заводи Круна 24.431·10; укупно К 2.656.051·98.

Пасива: Деоничка главница Круна 400.000·—, Резервна главница К 55.441·—, Мировински фонд К 12.085·30, Улози К 1.662.641·60, Реесконт К 446.851·76, Преносне ставке К 17.362·12, Веровници К 17.345·27, Делимак К 313·40, Тантијеме К 99·07, Чиста добит Круна 43.912·46, укупно Круна 2.656.051·98.

Губитак: Камате улога К 59.435·13, Камате К 18.089·95, Пристојбе К 5.997·50, Порезе К 3.906·50, Плате К 10.489·80, Дневнице и трошак К 4.900·93, Отпис од инвентара К 248·78, Разно К 213·55.

Изравнање: Делимак К 26.000·—, Резервној главници К 4.392·—, Фонду за губитке К 2.196·—, Тантијеме К 9.222·—, Мировинском фонду К 1.317·—, Скупштини на расположење К 439·—, Пренос за идућу годину Круна 346·46, укупно К 147.194·60.

Добитак: Пренос из 1910. године 148·57, Камате К 144.649·12, Делимак страних деоница К 294·30, Најамнина К 120·— Мањи доходци К 1.982·61, укупно К 147.194·60.

У **Старом Бечеју**, 31. децембра 1911. године.

Др. Иван Влаховић с. р. гл. управитељ,
Стојан Павловић с. р. књиговођа,
Светозар Соколовић с. р. благајник.

Сравњено са главним и споредним књигама, са исправама и објектима и све у потпуном реду нађено.

У **Старом Бечеју**, 5. јан. 1912. г.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Др. Милан Поповић с. р. **Милош Гавански** с. р. **Стеван Арновљевић** с. р.

Дражбена објава.

Матица Српска као руководатељка фонда Марије Трандафил издаваће под најам у просторијама Матице Српске 15-ог јануара 1912. г. по новом календару у 3 сахата по подне 5 дућана и 2 стана на спрату (3 собе са улице, предсобље, чељадска соба, кухиња, соба за купање, шпајз, подрум и таван) у сиротишту Марије Трандафилке, које се налази на житној пијаци.

Вадиум је 100 К. Закупници се могу уселити у изнајмљене просторије 1-ог фебруара 1912. године. Поближи услови могу се дознати у књиговодству Матице Српске.

14 1—1 **Матица Српска.**

Тајни савентик **проф. др. Цвајфел**, начеоник краљевске клинике за женске болести у Лајпцигу, вели ово: Са дејством природне **Франц-Јосифове** горке воде могу казати да сам задовољан у сваком погледу. Саразмерно мала количина од неке пō винске чаше дејствује за кратко време без бола растварајући, а за већину случајева јако тврде столице биће довољна чаша »Франц Јосифове« горке воде. — Добија се у трговинама минералних вода и апотекама. Управа за разашиљање у Будимпешти. 310 36-40

Завод за народно господарство!!

Централа Будимпешта.

Адреса: „BELCSA“

Pesti kereskedelmi és jelzálog bizományi bank Vezérügynöksege Budapest III. Zsigmond u. 44

I. Завод прима, набавља и продаје у комисији: плодине земаљске, и у опће све трговачке и економске потрепштине, прима из овоземства и иноземства налоге.

II. Завод обавља и банкарске послове и транс-акције у свези с аустро-угарским новчаним заводима — и то у највишем износу на непокретно имање, уз врло повољне увете. — **Камате 4—4¼—4½% и то без обвезе на одказ**, за исте послове не тражи се са стране п. грађанства никакве **провизије — молитељ зајма добива потпуну исплату.**

III. Завод култивира тачно и кулантно, око утемељивања и финанцирања разних творница, подузећа и т. д. и заступа у том правцу најбоље конексије.

IV. Завод набавља и даје: разне информације, трговачке нагодбе, ургира код **министарства** петиције, апелације, диспензације и т. д.

V. Завод подељује веома прецизно најсавесније опширне упуте, које су у савезу с горњим пословима те заступа у том смеру сваког интересента на његово потпуно задовољство. — Компетенти треба да приложе к писму марку од 10. ф. **Дискреција зајамчена** — дописује се и српски

532 17—25

ЧУДО ОД БУКВАРА!

Из овога буквара научи и најстарији човек **за 12 дана да чита и пише.** А како има у буквару још 70 слика и много лепих и поучних приповедака, то је врло згодан за читање и онима, који знају читати. Имам преко 1000 признања. Ко ми пошаље са поштанском упутницом **70 пот.** (филера) тај добија буквар са плаћеном поштарином. У Америци продаје ове букваре: Woja Jowanowich 621 So. Third Street. Steelton Pa.

Хомоксил (Уљма), (Temes m.)

Љубомир Јовановић
528 23-30 шк. управитељ и учитељ.

ПЕКАРСКА РАДЊА

која се налази у **НОВОМ САДУ** у Пејићевој улици бр. 3. одмах је за издавање. За поближе услове ваља се обратити на власника — **Т. ФРОМА.**

12 1-2

ТРАЖИМ СРБИНА АДВОКАТСКОГ КАНДИДАТА.

Ступити може одмах.

Др. Ника Ђурић
7 (2—3) Вршац.

Клупски специјалитет

(Clubspecialité)

може се добити у свакој финој трафици:

1 кутија по сто чаура за цигарете 70 п.
1 књижица артије за цигарете (70 лис.) 12 „
1 „ „ „ „ (120 „) 20 „

заштитна марка — заштитна марка

558 12-20

По лекарском савету листићи нису штампани, али сваки листић садржи транспарентан потпис фабриканта Modiano. Може се добити код: Јована Ернста и синова у трговини дувана и специјалитета на велико.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Н. ДИМОВИЋА У Н. САДУ

КОШУТ ЛАЈОШ УЛ. 33. — КОД ЦРВЕНОГ РАКА.

Основана 1870. г. — Основана 1870. г.

Препоручује своје велико стовариште **Поморанџе** најбоље црвене и мандарине **Лимунова** сиракуса и осталог јужног воћа, најфинијег Ајксер-Тоскана, тафел и лецер зејтина, шећера, кафе, пирикца, рума, теја, свећа, минералних вода, најбоље врсте саламе, сира: форарлбершки гројер, милански стракино, горгонцола и пармезан. Исто тако штоплова, плавог самена, рафије за винограде, најбоље детелино семе без свилене косе, са бломбом, семења за енглеску траву и репу, као и све у ову струку спадајуће артиклове на велико и мало.

Најбоља врста американског петролеума.
Велико стовариште француских цигарн-папира.

Послуга солидна, брза и тачна. 542 8-12 **Цене умерене.**

ЈЕДИНСТВЕНА И У ОВОЈ СТРУЦИ НА ДАЛЕКО ПРИЗНАТА

ТРГОВИНА СВИХ СРПСКИХ ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

у сопственој кући, Дунавска улица бр 10.

У Српству највећа трговина и радионица за српске прав. цркве, наиме: **одежда, неба, литија, барјака, плаштаница, крстова, кадионица, кивота, кандила, петохлебница, полијеља** (ћоке цветови), **целивања** на лиму, **икона** на платну и на артији и т. д. Израђујем **барјаке**, **заставе** за певачка друштва, од најједноставнијих до најскупоценијих, везене златом и свилом. Призната радионица као најусавршенија, **иконостаса, Христових гробова, певница** и т. д. **добра** радионица свештеничких **хаљина** и велик избор **шешира, камилавки** и **појасева**. Све радионице и трговина налазе се у сопственој кући а сваку **наруџбину** извршујем тачно и брзо под својим личним надзором. — Велики и богато илустровани ценовник шаљем на захтев бадава.

Адреса за наруџбине: НИКОЛА ИВКОВИЋ UJVIDÉK.

566 15—20

Дукати мали и велики (сеферини)

ОД ГОДИНЕ **1912.** могу се добити по врло повољној цени у

МЕЊАЧНИЦИ ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ

и у филијали Централног Кредитног Завода д. д. у Сенти.

Исто тако купујемо по врло повољној цени старе бушене и небушене дукате.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Бранка« у Новом Саду